

Nr 218.

Av herr **Andersson** i Falkenberg m. fl., om viss ändring i lagen angående förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom.

I § 1 i lagen den 18 juni 1925 ang. förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom stadgas förbud för bolag, förening eller stiftelse att i andra fall än lagen angiver förvärva fast egendom å landet eller i stad utanför det till bebyggande planlagda området. I § 3 i lagen säges, att bolag, förening eller stiftelse må förvärva fast egendom, som av Konungens befallningshavande prövas äga sitt huvudsakliga värde i åbyggnaden eller huvudsakligen vara avsedd till tomt, upplagsplats, idrottsplats eller dylikt eller att utnyttjas till stenbrott, grus- eller lertag etc. I § 4 stadgas rätt för Kungl. Maj:t att i vissa närmare angivna fall lämna bolag, förening eller stiftelse tillstånd att förvärva fast egendom av annan beskaffenhet än i § 3 sägs. I § 5 säges vidare, att Kungl. Maj:t äger giva bolag, förening eller stiftelse tillstånd till förvärv av fast egendom av annan beskaffenhet än i § 3 sägs, om på grund av särskilda omständigheter sådan juridisk person prövas böra medgivas rätt att förvärva dylik egendom. Såsom sådan omständighet skall i fråga om förvärv, som göres av annan förening än ekonomisk förening eller stiftelse, anses, att föreningen eller stiftelsen främjar ett allmännyttigt ändamål samt att förvärvet äger avsevärd betydelse för föreningens eller stiftelsens verksamhet.

Landets konsumtionsföreningar (kooperativa föreningar), vilka uppbyggts såsom ekonomiska föreningar enligt lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar, äro enligt 1925 års förbudslag förhindrade att förvärva jordbruksfastigheter, därest icke Kungl. Maj:ts tillstånd till fastighetsförvärven erhålles.

Under år 1943 ha förekommit ett par fall, där Kungl. Maj:t haft att taga ställning till ansökningar från konsumtionsföreningar att få tillstånd att förvärva jordbruksfastigheter. Det ena fallet gällde en ansökan från Kooperativa föreningen Solidar u. p. a. i Malmö om tillstånd att förvärva Snapparps gård i Västra Kärrestorps och Svedala socknar av Malmöhus län samt den intill denna gård belägna egendomen Svedala lilla nr 6 i Västra Kärrestorps socken. I resolutionen den 12 mars 1943 förklarade Kungl. Maj:t, »att Kungl. Maj:t finner ansökningsmotstånderna i lagen den 18 juni 1925 angående förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att för-

värva fast egendom icke kunna lagligen bifallas». Den andra ansökningen ingavs av Konsumtionsföreningen Stockholm med omnejd u. p. a. och avsåg tillstånd att förvärva fastigheten Skytteholm 1² i Ekerö socken av Stockholms län. I resolution den 9 april 1943 gav Kungl. Maj:t konsumtionsföreningen tillstånd att förvärva fastigheten under åberopande av bl. a. 5 § i 1925 års lag. I sistnämnda fall ansåg Kungl. Maj:t tydligen, att »särskilda omständigheter» förelågo för bifall till ansökningen.

Enligt vår uppfattning synes det ur allmän-sociala synpunkter stötande, att en konsumtionsförening såsom ovan relaterats kan förvägras rätt att förvärva jordbruksfastighet. Det är ju allmänt känt, att konsumtionsföreningar tillhörande den konsumentkooperativa rörelsen inom landet icke arbeta för att skapa privatekonomisk vinst åt sina medlemmar, utan att dessa föreningars verksamhet har ett mer ideellt syfte. Grunden för deras arbetsystem är nämligen, samverkan genom samköp, och det överskott som uppstår på rörelsen återgår — sedan fondavsättning skett och insatskapitalet förräntats med högst 5 % — till kunderna-medlemmarna i förhållande till deras köp. Konsumtionsföreningar av detta slag torde därför få anses främja ett allmännyttigt ändamål. De borde på grund härav i varje fall få åtnjuta de lättnader vid erhållande av tillstånd till fastighetsförvärv, som enligt bestämmelserna i § 5 i 1925 års lag tillerkänts annan förening än ekonomisk förening eller stiftelse, som främjar ett allmännyttigt ändamål.

Det föreligger nu intet som helst lagligt hinder för enskilda kapitalister, såsom större industriidkare, förmögnare enskilda affärsmän o. s. v. att förvärva jordbruksfastigheter. Däremot kunna dylika förvärv på grund av 1925 års lag omöjliggöras för de i stor utsträckning mindre bemedlade grupper av industriarbetare, tjänstemän, hantverkare m. fl., som äro sammanslutna i kooperativa inköpsföreningar. Då 1925 års lag leder till sådana uppenbara orimligheter, synes det oss angeläget, att erforderliga ändringar i lagen snarast genomföras.

Det bör också framhållas, att styrelsen för Kooperativa förbundet, vilket företag är den konsumentkooperativa rörelsens centralorgan i landet, i skrivelser till Kungl. Maj:t den 11 juni 1942 och den 2 april 1943 påtalat de olägenheter i ifrågavarande hänseende, som 1925 års lag medför för konsumtionsföreningarna och deras medlemmar, och anhållit bl. a. att Kungl. Maj:t måtte till riksdagen avgiva proposition i ärendet med förslag till ändring i 1925 års lag. Styrelsen har därvid understrukt, att de motiv, som föranlett de organiserade konsumenterna i städer och industrisamhällen att söka förvärva egna jordbruk, enbart vore att låta konsumenterna själva göra sig förtrogna med de ekonomiska och andra betingelser, under vilka jordbruk av olika storlek och med belägenhet i landets olika delar arbeta. Förvärv av jordbruksfastigheter i spekulationssyfte är helt uteslutet i de fall, då konsumentkooperativ förening är köpare.

Det är också att märka, att 1925 års lag har sitt ursprung i lagen den 4

maj 1906 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom. Sistnämnda lag, som tillkom efter utredningen av den s. k. norrlandskommittén, hade till ändamål att motverka trävarubolagens omfattande fastighetsförvärv särskilt i de norra delarna av landet, vilken expansion hotade att medföra det självägande bondeståndets försvinnande. Det kan emellertid icke ha varit lagstiftarens mening att utestänga konsumtionsföreningar från möjligheten att i likhet med privatpersoner förvärva ett eller annat jordbruk.

Vi anse således, att 1925 års lag bör mildras därhän, att konsumtionsförening får möjlighet att utan begränsning förvärva jordbruksfastighet inom landet. Vi hänvisa för jämförelse till att enligt bestämmelserna i § 18 i lagen den 13 maj 1916 om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom m. m. äro föreningar »med ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom att anskaffa livsmedel eller andra förnödenheter åt medlemmarna» undantagna från lagens tillämplighetsområde.

På grund av vad vi sålunda anfört hemställa vi,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning beträffande sådan ändring i 1925 års lag, att konsumtionsförening blir berättigad att utan hinder av sistnämnda lag förvärva jordbruksfastighet.

Stockholm den 19 januari 1944.

J. W. Mårtensson.

Einar Andersson.

O. Isacsson.

Evald Ericsson
i Sörsjön.

Edvin Gustafsson
i Bogla.

Erik Johansson,
Öckerö.

Anders Andersson,
Falkenberg.

John Ericsson.

Hjalmar Gustafson,
Dädesjö.

Sigurd Lindholm.